

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף כד

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף כד

הקורא בתורה לא יפחות משלושה פסוקים

מבואר במשנתנו, שכל אחד מהעולים לקרוא בתורה, לא יפחות משלושה פסוקים.

ואמר רב אסי, שהתקינו לקרוא לכל אחד לפחות שלושה פסוקים, כנגד תורה נביאים וכתובים.

כמה יקרא בכל פעם לתרגם בבת אחת

נתבאר, שבזמנם, בשעת קריאת התורה וההפטרה, היה המתורגמן מתרגם את הדברים לציבור בלשון תרגום שהיא היתה לשונם.

בקריאת התורה, יקרא הקורא בכל פעם בבת אחת פסוק אחד ולא יותר, שכך יוכל התורגמן המתרגם לתרגמו בנקל, ולא יטעה.

אבל אם יקרא הקורא מספר פסוקים יחד, יש לחוש שהמתורגמן יטעה בתרגום, ואין אנו רוצים שיבוא לכלל טעות בתרגום התורה שבה כתובים כל המצוות.

ובהפטרה רשאי המפטיר לקרוא בבת אחת אף שלושה פסוקים.

ואף על פי שבכך עלול המתורגמן לבוא לידי טעות, כשהוא מתרגם שלושה פסוקים יחד, לא אכפת לנו, כי מדברי הנביא לא יוצאות הוראות.

וכל זה, כששלושת הפסוקים הם עניין אחד, אבל כשכל אחד עניין אחר, יקרא אותם אחד אחד.

ומצינו שלושה פסוקים סמוכים שהם שלושה עניינים בהפטרות פרשת שופטים. "כי כה אָמַר ה' חָנַם נִמְכַרְתֶּם וְלֹא בָקֶסְף תִּגְאַלְוּ" (ישעיה נ"ב ג). "כי כה אָמַר ה' אֲקִים מְצַרִּים יָרֵד עָמִי בְּרֵאשֶׁנָּה לְגוֹר שָׁם וְאֲשׁוּר בְּאָפֶס עֲשָׂקוּ" (ישעיה נ"ב ד). "וְעַתָּה מַה לִּי פֶה נָאִם ה' כִּי לָקַח עָמִי חָנָם מִשְׁלִי וְהִלִּילוּ נְאֻם ה' וְתַמִּיד כָּל הַיּוֹם שְׁמִי מִנְאֶצֶץ" (ישעיה נ"ב ה).

האופן שבו מותר לדלג בתורה מפרשה לפרשה הקורא בתורה, לא ידלג מפרשה לפרשה, אלא אם כן יתקיימו שלושת התנאים הבאים.

תנאי אחד, שיהיו שתי הפרשות מדברות באותו עניין.

אבל אם כל פרשה מדברת בעניין אחר, אין מדלגים מזו לזו, משום שדברי תורה הן אזהרות ועונשים ומצוות, וצריך שיכנסו בלב השומעים, וכשאדם יוצא מענין לענין אחר, אינו נוח להתבונן במה ששומע.

תנאי שני, שיהיו שתי הפרשות קרובות זו לזו, בשיעור כזה, שיספיק לגלול מזו לזו קודם שיגמור המתורגמן לתרגם מה שקרא הקורא.

אבל אם הן רחוקות יותר משיעור זה, אין מדלגים, כי כשיהיו גוללים לאחר שתרגם המתרגם, נמצאו ציבור יושבים וממתנינים, ואין זה כבוד הציבור.

ותנאי שלישי, שיהא הדילוג מפרשה מוקדמת לפרשה מאוחרת.

אבל מפרשה מאוחרת לפרשה מוקדמת [=למפרע] לא ידלג בשום אופן.

קריאת כהן גדול ביום הכיפורים

נתבאר שמותר לדלג בתורה אם מתקיימים שלושה תנאים הנזכרים לעיל.

ודוגמה לדילוג בתורה, שמתקיימים בו שלושת התנאים הללו היא קריאה של כהן גדול ביום הכיפורים.

שקורא תחילה בפרשת אחרי מות, בה מבואר סדר עבודת היום לפני ולפנים. ומדלג וקורא בפרשת אך בעשור, בסדר אמור אל הכהנים, בה מבואר מצוות עינוי ושבייתה ממלאכה, מתקיימים כל התנאים הללו.

ומתקיימים שלושת התנאים: (א) שתי הפרשיות בענין יום הכפורים. (ב) וניתן לגלול מזו לזו עד שלא יפסוק התורגמן. (ג) והדילוג מפרשה מוקדמת למאוחרת.

בקיצור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף כד

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

ולכן רשאי כהן גדול לקרוא שתי פרשיות אלו בדילוג.

האופן שבו מותר לדלג בנביא מפרשה לפרשה

דברי הנבואות אינם ציוויים ואזהרות, ולא **הקפידו** בהם **אם** הקורא **ידלג מענין לענין**. ומכל מקום גם בקריאת הנביא לא ידלג מפרשה לפרשה, **אלא אם יתקיימו שלושה תנאים**.

תנאי אחד, שיהיו שתי הפרשות באותו נביא, ולענין זה כל תרי עשר נחשבים כספר אחד.

אבל לא ידלג מספר לספר.

ותנאי שני, שיהיו שתי הפרשות קרובות בשיעור שלא יפסיק המתורגמן עד שידלג מזו לזו.

אבל אם הן רחוקות יותר משיעור זה, לא ידלג אף על פי ששתיהן בספר אחד.

ותנאי שלישי, שיהא הדילוג מפרשה מוקדמת לפרשה מאוחרת.

אבל מפרשה מאוחרת לפרשה מוקדמת [=למפרע] **לא ידלג בשום אופן**.

נמצא שאין חילוק בין דין דילוג בתורה לדין דילוג בנביא אלא בתנאי הראשון, שבתורה מדלג דווקא באותו ענין, ובנביא מדלג אף לענין אחר באותו ספר. ובשני התנאים האחרים שווים הם, שלא ידלג בכדי שיפסוק התורגמן, ולא ידלג למפרע.

שכר המפטיר בנביא

תקנו חכמים, שהרגיל להפטיר בנביא, יזכה בשלושה דברים:

(א) **שיהיה הוא פורס על שמע**.

(ב) **שיהיה הוא עובר לפני התיבה להוציא את הציבור בקדושה שבתפילה**.

(ג) **ואם הוא כהן, שיהיה הוא נושא את כפיו**.

ואם היה המפטיר קטן, שאינו ראוי לעשות את שלושת הדברים הללו, **אביו או רבו עושים זאת בשבילו**.

הטעם שנתנו שכר למפטיר

א. **משום כבוד**.

לדברי רב פפא, הסיבה שתיקנו שכר למפטיר, הואיל וממציא עצמו לדבר שאינו כבודו, שההפטרה בנביא אינה חשובה כל כך, **תקנו לו דברים אלו לכבודו**.

וכשהוא קטן נתנו לאביו או רבו משום כבודם.

ב. **שלא יבואו לידי מריבה**.

לדברי רבה בר שימי, הסיבה שתיקנו שכר למפטיר כדי שלא יבואו לידי מריבה, **שאם אחד יפטיר ואחד יעבור לפני התיבה, יבואו לידי מריבה, למה אני מפטיר ואתה עובר לפני התיבה**.

וכשהוא קטן נתנו לאביו או רבו שלא יבואו הם לידי מריבה.

ולדעה זו, הם באים לידי מריבה רק במקום שהעובר לפני התיבה נוטל על כך שכר, שהמפטיר אומר לו, **למה אני מפטיר בחנם, ואתה נוטל שכר**.

אבל במקום שהעובר לפני התיבה אינו נוטל על כך שכר, **לא יבואו לידי מריבה, ויכול אחר לעבור לפני התיבה**.

קטן

הגדול הוא מי שהיה בן שלוש עשרה שנים וגם הביא שתי שערות של סימני גדלות.

וכל שלא התקיימו בו שני תנאים אלה, **שלא היה בן שלוש עשרה שנים, או שלא הביא שתי שערות של סימני גדלות** אף לאחר היותו בן שלוש עשרה שנה שלימות, הרי זה קטן.

דברים שקטן עושה בציבור

א. **קורא בתורה**.

ב. **מפטיר בנביא**.

ג. **מתרגם**.

דברים שקטן אינו עושה בציבור

א. **אינו פורס על שמע**.

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף כד

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

ב. אינו עובר לפני התיבה.

וטעם שני אלו, כי הפורס על שמע והעובר לפני התיבה בא להוציא רבים ידי חובתם. וקטן, מאחר שאינו מחויב בדבר, אינו מוציא אחרים ידי חובתם.

ג. אינו נושא את כפיו.

והטעם לכך, כי אין כבוד ציבור להיות כפופים לברכתו של קטן.

פוחח

רש"י מפרש, שהפוחח הוא זה שכרעיו נראים, על ידי שאין לו בתי שוקיים, כגון שהולך במכנסים קצרים.

ורב אלפס פירש, שהפוחח הוא זה שבגדיו קרועים.

דברים שפוחח עושה בציבור

א. פורס את שמע.

כי הוא מחויב בדבר, וכל המחויב בדבר מוציא אחרים ידי חובתו.

ב. מתרגם.

דברים שפוחח אינו עושה בציבור

א. אינו קורא בתורה.

מתחילה הסתפק אביי בדבר זה, שמא הסיבה שהפוחח אינו קורא בתורה, כי נאמר "ולא יראך בך ערות דבר" (דברים כ"ג ט"ו), וזה שאין לו בתי שוקיים, נחשב כמי שערוותו מגולה.

ואם כן, שמא דווקא גדול פוחח אינו קורא בתורה, אבל קטן פוחח קורא בתורה, שאינו בכלל אזהרת "ולא יראך בך ערות דבר".

ומסקנת הגמרא שהטעם לכך שהפוחח אינו קורא, משום כבוד ציבור, ואם כן, הוא הדין לקטן פוחח שאינו קורא משום כבוד הציבור.

ב. אינו עובר לפני התיבה.

והטעם לכך, כי גנאי לציבור שזה יוציא אותם.

ג. אינו נושא את כפיו.

והטעם לכך, כי גנאי לציבור שזה יברך אותם.

מדיני הסומא

הכל מודים שהסומא כשר להיות מתורגמן

המתרגם את התורה.

ודווקא לתרגם הוא כשר, אבל לקרוא לא, כי צריך לקרוא מהכתב, והוא אינו יכול.

וכמו כן הכל מודים, שסומא שראה מאורות מימיו, ואחר כך נתעוור, פורס את שמע, כי הוא מחויב בדבר, וכל המחויב בדבר, מוציא אחרים ידי חובתם.

ולכאורה מהטעם הזה, הוא עובר גם לפני התיבה.

ונחלקו חכמים בדין סומא מעיקרו שלא ראה מאורות מימיו.

לדעת רבי יהודה, סומא שלא ראה מאורות מימיו, אינו פורס על שמע.

כי מאחר שמעולם לא ראה מאורות, אינו יכול לברך יוצר המאורות.

אמרו לו לרבי יהודה הרבה צפו לדרוש במעשה מרכבה הכתוב בספר יחזקאל אף על פי שלא ראו את הדבר מימיהם. והוא הדין לסומא, אף על פי שלא ראה מאורות, יאמרו לו מה הם, ויוכל לברך.

והשיב רבי יהודה, אמנם גם מי שאינו רואה יכול להבין, וכך יכולים להבין מעשה מרכבה בלא לראות, אבל לענין ברכת יוצר המאורות לא די שיבין מה הם המאורות, אלא צריך שתהא לו הנאה מהם, וכל שלא ראה מאורות מימיו, לא נהנה מהם, ולכן אינו יכול לברך.

ולדעת חכמים, גם סומא שלא ראה מאורות מימיו פורס את שמע.

כי גם זה שלא ראה את המאורות בעצמו, נהנה מהם, שעל ידם אחרים רואים ומראים לו את הדרך.

ולענין נשיאת כפיים מבואר להלן, שאפילו סומא באחת מעיניו לא ישא כפיו, וכל שכן כשהוא סומא בשתיהן.

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף כד

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

אבוקה לעוור

אמר רבי יוסי, כל ימי הייתי מצטער על מקרא זה, "וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בַּצְהָרִים כַּאֲשֶׁר יִמְשֵׁשׁ הָעוֹר בַּאֲפֵלָה וְלֹא תִצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אֶדְ עֶשׂוֹק וְגָזוּל כָּל הַיָּמִים וְאֵין מוֹשִׁיעַ" (דברים כ"ח כ"ט), וכי מה אכפת לו לעוור בין אפילה לאורה?

עד שבא מעשה לידי. פעם אחת הייתי מהלך באישון לילה ואפלה, וראיתי סומא שהיה מהלך בדרך, ואבוקה בידו. אמרתי לו, בני, אבוקה זו למה לך.

אמר לי, כל זמן שאבוקה בידי, בני אדם רואים אותי, ומצילים אותי מן הפחתים [=גומות] ומן הקוצים ומן הברקנים.

קטן	פוחח	סומא	לא ראה מימיו
כן	לא	לא	לא
כן	כן	כן	כן
לא	כן	כן	מחלוקת
לא	לא	כן	כן
לא	לא	לא	לא

מומים שפוסלים כהנים לנשיאות כפים

במסכת חגיגה מבואר, שהמסתכל בכהנים בשעה שנושאים את כפיהם, עיניו כהות, כלומר מאבד את ראייתו, לפי שהשכינה שורה על ידיהם ואסור להסתכל בשכינה.

ולפיכך אמרו, שכל כהן שיש בו מום בפניו או ידיו או רגליו, לא ישא את כפיו, כי פניו ידיו ורגליו מגולות בשעת הברכה.

פניו וידיו מגולות תמיד, ורגליו מגולות בשעת הברכה, כמבואר במסכת סוטה שהנושא כפיו חולץ מנעליו.

וכשיש בהם מום, העם מסתכלים באותם מומים, ועל ידי זה יראו את ידיהם.

ובכלל מומי הפנים: (א) זבלגן שעניו זולפות דמעה. (ב) סומא באחת מעיניו.

וכל זה כשאין רגילים בו, אבל אם בני עירו רגילים בו, ואין מסתכלים במומו, רשאי לשאת את כפיו, גם כשהוא זבלגן, או סומא באחת מעיניו.

ובכלל מומי הידים: (א) ידים בוהקניות, שיש בהם כתמים לבנים. (ב) ידים עקומות כפופות. (ג) ידים עקושות לצדיהן.

וכתבו התוס', שדין מומי הידים כדין מומי הפנים, ואם היה דש בעירו מותר.

ורבי יהודה אומר, אף מי שהיו ידיו צבועות, לא ישא את כפיו מהטעם הנזכר לעיל, שהעם מסתכלים בו. ואם רוב אנשי העיר מלאכתן בכך, מותר, כי שוב אינם מסתכלים בידיו.

כהן מגמגם לומר עי"ן תחת אל"ף פסול לנשיאת כפיים

אמר רב אסי, כהן שהוא חיפני, כלומר מאנשי חיפה או בישני, כלומר מאנשי בית שאן, לא ישא כפיו, לפי שהיו מגמגמים בלשונם, ומחליפים בין אלפים לעיינים.

ונמצא כשצריכים לומר, "יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֵינוּ וְיִחַנְּנֵנוּ" (במדבר ו' כ"ה), תחת לברך ולומר "יָאֵר ה' פָּנָיו", לשון מאור פנים, מקללים ואומרים "יָעַר ה' פָּנָיו" לשון קללה.

המחליפים בין אל"ף לעי"ן

נתבאר שכהנים המחליפים בין אלף לעי"ן לא ישאו כפיהם.

וכמו כן מבואר בברייתא, שאין מורידים לפני התיבה, לא אנשי בית שאן, ולא אנשי בית חיפה, ולא אנשי טבעונין, מפני שקורין לאלפין עיינין, ולעיינין אלפין, ובכך פוגמים תפילתם.

רבי שמעון בר רבי היה קולו עבה

אמר לו רבי חייא לרבי שמעון בר רבי, אילו היית לוי, היית פסול מהדוכן שהלוים משוררים עליו בבית המקדש, משום שקולך עבה, ושנינו במסכת חולין שבשילה ובבית עולמים הלויים נפסלים בקול.

רבי חייא היה אומר ה"א במקום חיי"ת

בא רבי שמעון בר רבי ואמר לאביו את הדבר, אמר לו אביו, לך ואמור לו לרבי חייא, כשאתה

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף כד

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

מגיע אצל "וחפיתי לה" המסתיר פניו מבית יעקב וקניתי לוי" (ישעיהו ח' י"ז) לא נמצאת מחרף ומגדף?

שהיה קורא לחיתיון היהיין, ונראה כאומר

"והכיתי לה".

בגדים ומנעלים של העובר לפני התיבה

העובר לפני התיבה רשאי שיהיה לבוש בבגדים לבנים או בבגדים צבעונים. וכן רשאי הוא לנעול סנדל או להיות יחף.

ומי שאומר שאין הדין כן, ואין לעבור לפני התיבה בבגדים צבעונים אלא בבגדים לבנים בלבד, אף שאמנם יש מעלה לבגדים לבנים על בגדים צבעונים, מכל מקום מאחר שאומר שאין זו מעלה בלבד אלא חובה, אין מניחים אותו לרדת לפני התיבה כלל, אף לא בבגדים לבנים.

וכמו כן, מי שאמר שאין הדין כן, ואין לעבור לפני התיבה בסנדל אלא רק כשהוא יחף, אף שאמנם יש מעלה לעובר לפני התיבה שיהיה יחף, מכל מקום מאחר שאומר שאין זו מעלה בלבד אלא חובה, אין מניחים אותו לרדת לפני התיבה כלל, אף לא כשהוא יחף.

והטעם לכך, כי כשאומר כן, יש לחוש שנזרקה בו מינות, משום שדברים אלו, מקפידים בהם כומרים תלמידי ישו הנוצרי.

תפילין עגולות

העושה תפילין של ראש עגולה, בא לידי סכנה, שמא כשיתקל בדבר, יכנסו התפילין בראשו.

ואינו מקיים בהם מצווה, כי תפילין צריכות להיות מרובעות.

ואמר רב פפא, שאמנם את משנתנו היה ניתן להעמיד בעושה תפילין עגולות כאגוז, שבהן יש

סכנה, ואינו מקיים בהם מצווה, אבל אם עשה אותם עגולות כביצה, כשרות הן.

אולם מהברייתא מבואר, שהלכה למשה מסיני היא, שאין התפילין כשרות, אלא כשהיו מרובעות ממש.

ואמר רבא, בתפרן ובאלכסונון. כלומר, כשהוא תופר בית מושבן, צריך לזוהר שלא יקלקל ריבוען במשיכת חוט התפירה. וצריך שיהא להן אלכסון של ריבוע כהלכתו, שכנגד כל אצבע שיש באורך או ברוחב תהא אצבע ושני חומשין באלכסון.

מקום נתינת תפילין

נאמר בתפילין, "וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדְךָ וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ" (דברים ו' ח'). ולמדו חכמים בגזרה שווה, שאין לתת את התפילין של ראש בין העיניים ממש, כמשמעות הכתוב, אלא בראש, במקום שמוחו שתינוק רופס, וכן אין לתת את התפילין של יד בכף היד, אלא בגובה היד, בראש הזרוע, כדי שתהא כנגד הלב.

והנותן תפילין של ראש על מצחו, ותפילין של יד בפס ידו, הרי זו דרך המינות, שמבזים מדרש חכמים, והולכים אחר משמעות המקרא.

אין לצפות את התפילין זהב

נאמר בתפילין, "לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ" (שמות י"ג ט). ללמד, שיהיה הכל מבהמה טהורה, שהיא מותרת לפיך באכילה.

והמצפה תפילין שלו זהב, הרי זו דרך החיצונים, הם בני אדם ההולכים אחר דעתם, ולא שומעים לדברי חכמים.

יש לתת תפילין של יד תחת מלבושו

נאמר בתפילין של יד, "וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ" (שמות י"ג ט). לומר, "לְךָ לְאוֹת" ולא לאחרים לאות. ולכן יש לתת תפילין של יד על זרועו תחת המלבוש, ולא בגלוי מעל המלבוש.

והנותן תפילין של יד שלו על בית אונקלי שלו, כלומר על שרוול מלבושו מבחוץ, הרי זו דרך החיצונים, ההולכים אחר דעתם, ולא שומעים לדברי חכמים.

מינים וחיצונים

נתבאר שהחילוק בין המינים לחיצונים הוא, שהמינים הולכים אחר משמעות המקרא, ואינם שומעים למדרש חכמים. והחיצונים הולכים אחר דעת עצמם אף כנגד הכתובים.

קישור לקבלת ה"בקי צור"